

Kadernota

Internationalisering@arteveldehogeschool

“33% mobile students & 100% mobility of the mind”

Inhoud

1. INLEIDING	2
2. WAT BETEKENT INTERNATIONALISERING?	2
3. WAAROM INZETTEN OP INTERNATIONALISERING?	3
4. HOE INTERNATIONALISERING REALISEREN?	4
4.1 Via visie en strategie	4
4.2 Via leiderschap, structuur en HR-beleid	5
4.3 Via onderwijs	6
4.4 Via onderzoek	9
4.5 Via maatschappelijke dienstverlening	11
4.6 Via kwaliteitszorg	11
4.7 Via een kwaliteitsvol en duurzaam internationaal netwerk	11
5. SAMENGEVAT	12

1. Inleiding

De klemtoon van menig internationaliseringsbeleid aan een instelling hoger onderwijs lag in het verleden vooral op ‘mobiliteit van studenten’, en bij uitbreiding van medewerkers. De voorbije jaren heeft de internationale dimensie in onze hogeschool echter exponentieel aan belang gewonnen. In vijf jaar tijd verdubbelde het aantal studenten dat een internationale studie of stage ondernam, steeg het aantal inkomende studenten elk jaar gevoelig, gingen steeds meer docenten les geven aan een gastinstelling, werd de eerste Engelstalige opleiding opgericht en ontstonden opleidingsonderdelen met een focus op diversiteit en interculturaliteit, enz.

Internationalisering is meer dan mobiliteit. Maar wat betekent het precies? In deze visienota willen we formuleren **wat** we in de Arteveldehogeschool onder ‘internationalisering’ verstaan, **waarom** we er werk van willen maken en **hoe** we dat gaan doen.

2. Wat betekent internationalisering?

In de Arteveldehogeschool volgen wij de definitie van Hans de Wit et al. (2015)¹. Hij definieert internationalisering als volgt:

“The intentional process of integrating an international, intercultural or global dimension into the purpose, functions, and delivery of post-secondary education, in order to enhance the quality of education and research for all students and staff, and to make a meaningful contribution to society.”

Internationalisering gaat volgens de Wit dus over **een proces** waarbij men de internationale dimensie (gerichtheid op verschillende landen), de interculturele dimensie (gerichtheid op diversiteit en diverse culturen) en de globale dimensie (gerichtheid op het groter geheel, wereldwijd) binnenbrengt in alle geledingen van de hogeschool.

Internationalisering is bijgevolg een zaak van alle stakeholders. Het is **een transversaal thema** dat overal in de organisatie leeft, verticaal en horizontaal en zijn effect heeft op alle processen van de hogeschool.

In die zin is internationalisering ook **een cultuur**. Die cultuur komt tot uiting in de strategie, de structuren, het onderwijs, het onderzoek en de dienstverlening, HR-beleid en de partnerschappen van de hogeschool. Elk handelen wordt vanuit een internationale, interculturele mindset bekeken.

3. Waarom inzetten op internationalisering?

Internationalisering is volgens bovenstaande definitie geen doel op zich maar een middel/een hefboom om de kernopdrachten van de hogeschool (het onderwijs, het onderzoek en de dienstverlening) te versterken. De Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) stelt dat, gegeven de maatschappelijke ontwikkelingen, de opdracht van het hoger onderwijs principiële (her)bekeken moet worden vanuit een mondiaal perspectief en dat internationalisering een fundamenteel uitgangspunt van het Vlaams hoger onderwijs moet zijnⁱⁱ. Zowel internationale samenwerking op het vlak van onderwijs en onderzoek als het uitzenden van studenten naar het buitenland en het ontvangen van buitenlandse studenten, leiden volgens dit adviesorgaan immers tot nieuwe inzichten die het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen stimuleren.

Meer nog dan omdat de wereld en de overheid het van ons verlangt, maar vooral vanuit de eigen overtuiging dat onze hogeschool een maatschappelijke onderneming is die de kwaliteit van haar kernprocessen maximaal wil kunnen garanderen, beschouwen we internationalisering aan de Arteveldehogeschool als een hefboom om:

1. de professionele identiteit van studenten en medewerkers te verstevigen
2. de kwaliteit van ons onderwijs te verbeteren
3. de kwaliteit van ons onderzoek te versterken
4. onze maatschappelijke opdracht te faciliteren
5. onze waarderende organisatie vorm te geven
6. onze kwaliteitszorg te optimaliseren
7. onze internationale profilering te intensifiëren

4. Hoe internationalisering realiseren?

Het proces van internationalisering krijgt in onze hogeschool geïntegreerd vorm via strategie, HR beleid, onderwijs, onderzoek, dienstverlening, integrale kwaliteitszorg en door middel van duurzame internationale partnerschappen. Het CIGE (Center for Internationalization and Global Engagement) van the American Council of Education spreekt over 'comprehensive internationalization' wanneer internationalisering verweven zit in de diverse geleidingen en processen van de hogeschool.

Figuur1: *Comprehensive internationalization*ⁱⁱⁱ

4.1 Via visie en strategie

Internationalisering wordt als transversaal thema meegenomen in de missie van de hogeschool, het strategisch instellingsplan, de strategische programma's en projecten, de opleidingsplannen en beleidsplannen van diensten. Hierdoor drukt de Arteveldehogeschool **een institutioneel commitment** uit dat zij tijd, plaats, mensen en middelen wil vrijmaken om planmatig en geïntegreerd aan internationalisering te werken.

4.2 Via leiderschap, structuur en HR-beleid

Het management van de Arteveldehogeschool vindt internationalisering belangrijk. Er wordt geïnvesteerd in een **dienst internationalisering** en in **opdrachthouders internationalisering** in elke opleiding. Een **forum** internationalisering dient als overlegstructuur waarin diverse betrokkenen beleid voorbereiden, beleid helpen uitrollen en expertise delen.

Alle medewerkers (zowel onderwijzend personeel als technische staf) bouwen mee aan het internationaal netwerk van de hogeschool. Ze versterken de internationale mindset van de organisatie en nemen een voorbeeldrol op naar studenten toe. De ambitie is dat internationalisering ingebed wordt in het HR-beleid van de hogeschool.

4.2.1 Aanwerving en promotie

Bij aanwerving en promotie wordt rekening gehouden met de internationale en interculturele gerichtheid van de medewerkers.

4.2.2 Functioneringsgesprekken

Tijdens functioneringsgesprekken worden stafmobiliteit en internationale samenwerking gestimuleerd en verkend.

4.2.3 Inkomende en uitgaande stafmobiliteit

Als vernieuwingsgerichte organisatie stimuleert de Arteveldehogeschool inkomende en uitgaande stafmobiliteit. Ze reduceert hiervoor belemmeringen en implementeert nieuwe kaders en initiatieven die deze internationale activiteiten faciliteren en dissemineren. Een van de aandachtspunten hierbij is hoe stafmobiliteit een plaats kan krijgen in het takenpakket van de medewerker.

4.2.4 Professionalisering

Er wordt professionalisering georganiseerd rond begeleiden van internationale en interculturele competenties. Er wordt ingezet op taaltraingen. De mogelijkheden voor stafmobiliiteit worden regelmatig gecommuniceerd en toegelicht. Er is begeleiding bij het aanvragen van stafmobiliteit.

Door de internationale dimensie te implementeren in het leiderschap, de structuren en het HRM-beleid krijgen we er een extra troef bij om uit te groeien tot 'the employer of choice'.

4.3 Via onderwijs

Het onderwijsconcept (2015) van de Arteveldehogeschool beschrijft drie doelen die we met ons onderwijs beogen bij studenten: de professionele ontwikkeling, de persoonlijke ontwikkeling en de ontwikkeling tot wereldburger. Samen vormen zij de professionele identiteit van studenten. Internationalisering in onderwijs is een hefboom om de professionele identiteit van studenten en docenten te verstevigen. Werken aan internationalisering binnen de kernopdracht onderwijs is een middel om bij studenten internationale en interculturele competenties te ontwikkelen die nodig zijn om te functioneren in een globaliserende, multiculturele en duurzame samenleving. Hieronder beschrijven we hoe we internationalisering vorm geven in ons onderwijs.

4.3.1 Leerresultaat

In de Arteveldehogeschool brengen we de interculturele en internationale dimensie binnen in alle curricula via de leerresultaten. In de Arteveldebrede werkgroep '21st century curriculum' werd volgende algemene werkdefinitie van het leerresultaat "wereldburgerschap" naar voor geschoven:

"De PBA beschikt over vaardigheden om om te gaan met diversiteit op psychosociaal, cultureel, economisch en levensbeschouwelijk vlak, zowel lokaal, nationaal als internationaal en volgens de context waarin hij zich bevindt. Hij is taalvaardig en vertoont een globaal engagement. In zijn persoonlijk en professioneel traject creëert hij (sociale) strategieën om de internationale en interculturele betrokkenheid en verbondenheid te verhogen en verwerft vakkennis met aandacht voor de internationale context. Hij ontwikkelt zijn eigen waardenkader conform de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en denkt en handelt van daaruit met respect en begrip voor zichzelf en de ander."

De ambitie is dat alle opleidingen dit leerresultaat vertalen naar hun eigen opleidingscontext en integreren in hun leerresultaten, leerdoelen, inhoud, werk- en toetsvormen en begeleidingsvormen. We willen **100% mobile minds** bij studenten. Daarmee bedoelen we dat we ambiëren dat al onze studenten afstuderen met een mobiele geest. Als wereldburgers met de juiste mindset en competenties die hen toelaten om diverse standpunten/gezichtshoeken te kunnen innemen en om op een wijze manier om te gaan met complexe maatschappelijke uitdagingen in respect voor de medemens en de planeet.

4.3.2 Leerdoelen

Het leerresultaat "wereldburgerschap" wordt vertaald naar concrete leerdoelen per opleiding. Het bestaand model rond de ICOMS (de internationale competenties)^{iv} wordt als leidraad gebruikt om deze leerdoelen in elke opleiding te formuleren. De ICOMS zijn een cluster van competenties die te maken hebben met:

- *Persoonlijke groei:* zelfstandigheid, samenwerken en netwerken, zelfvertrouwen, flexibiliteit, openheid, creativiteit, een duidelijk toekomstbeeld en emotionele stabiliteit.
- *Interculturele competentie:* het gepast en effectief beheren van interactie tussen mensen die, in zekere mate, verschillende of uiteenlopende affectieve, cognitieve of gedragsmatige oriëntaties op de wereld vertegenwoordigen.

- *Taalvaardigheden*: kennis van vreemde talen op B2-niveau van het Europees referentiekader voor vreemde talen op vier taalvaardigheden (spreken, luisteren, schrijven, begrijpen) en in taalstrategieën.
- *Internationale betrokkenheid*: de actieve maatschappelijke betrokkenheid van studenten op zowel lokaal, nationaal als internationaal niveau.
- *Internationale vakkennis*: beroepsspecifieke internationale competenties. Het gaat om de internationalisering en interculturalisering van de opleidingsinhouden en van het werkveld.

4.3.3 Leerlijnen

Na het vastleggen van de leerdoelen op opleidingsniveau wordt in elke opleiding een leerlijn internationale en interculturele competenties ontwikkeld. Tevens wordt zichtbaar gemaakt voor studenten en docenten in welke omds zich leeransen rond internationalisering bevinden en op welk niveau (elementair, verbredend/verdiepend, complex/autonoom) deze competenties verworven kunnen worden. We verwijzen naar de interne beleidsnota '21st century curriculum'^v waarin beschreven staat op welke wijze opleidingen leerlijnen met betrekking tot transversale thema's kunnen vormgeven, studenten meer verantwoordelijk kunnen maken voor hun leerproces en een cultuur hierrond kunnen installeren. In deze beleidsnota pleit men voor een goed doordacht curriculumdesign met ruimte voor voldoende keuzeonderdelen en aandacht voor het leren buiten het curriculum.

4.3.4 Werkvormen

De verwerving van internationale en interculturele competenties kan op diverse manieren verlopen. De Arteveldehogeschool zet in op een continuüm van initiatieven gaande van weinig tot heel intense samenwerkingen met buitenlandse partners. Deze worden beschreven in de quicksheet 'Gezamenlijk opleiden, Samen meer-waarde creëren? Uitbouwen van een netwerk'.^{vi}

Uitgaande mobiliteit

Uitgaande mobiliteit van studenten is van oudsher de manier om internationale competenties te verwerven. Europa stelt als norm dat minimum 20% van de afgestudeerde studenten een internationale ervaring moet kunnen voorleggen. Vlaanderen legt de lat nog iets hoger en spreekt van **33% mobile students**^{vii} die minstens 10 studiepunten in het buitenland verwerven. De Arteveldehogeschool streeft naar 33% mobile students en stimuleert opleidingen om **mobility windows** in hun curriculum in te bouwen. Mobility windows zijn op voorhand vastgelegde ruimtes in het curriculum die ervoor zorgen dat mobiliteit structureel kan ingebouwd worden. Mobility Windows kunnen verschillen, afhankelijk van het soort van onderwijs, en kunnen zowel toegepast worden voor studie als voor stage, voor inkomende als voor uitgaande mobiliteit.

Inkomende mobiliteit

Als we studenten uitsturen naar het buitenland, dan willen we er ook graag ontvangen. Dat doen we via de uitwerking van **exchange programmes** (uitwisseling via Engelstalige semesterprogramma's) en **degree programmes** (Engelstalige bacheloropleidingen). Het is de intentie van de hogeschool om in de toekomst meer internationale studenten aan te trekken. Daarom zal de hogeschool inzetten op de uitbreiding van het aantal Engelstalige degree programmes en de uitwerking van **joint programmes**. Het wordt nog interessanter als er in deze Engelstalige programma's ook Vlaamse studenten inschrijven. De international classroom wordt dan een gegeven en confronteert medewerkers uit opleidingen en diensten én studenten dagdagelijks met interculturaliteit. Dergelijke initiatieven kunnen het intercultureel leren bevorderen, de in-en uitgaande mobiliteit stimuleren en de kans voor excellente studenten om **honourstrajecten** te volgen in een internationale context verhogen.

Internationalisation@home

Om internationale en interculturele competenties te verwerven moet niet noodzakelijk internationale mobiliteit opgestart worden. Er zijn diverse vormen van internationalisation@home mogelijk. Beelen en Jones^{viii} geven volgende definitie van internationalisation@home:

“Internationalisation at Home is the purposeful integration of international and intercultural dimensions into the formal and informal curriculum for all students within domestic learning environments.”

De focus komt te liggen op de integratie van internationale competenties in de inhoud, de werkvormen, het studiemateriaal, de evaluatiemethodes, het onderzoek en de dienstverlening binnen de verschillende studieprogramma's @home. Onze Vlaamse samenleving is, afhankelijk van de regio, divers tot hyper divers. Daarin is veel oefening mogelijk om interculturele competenties te verwerven. Het is zelfs efficiënt om dit te doen vanwege de nabijheid van het oefenveld bv. interculturele lokale onderzoeks- of dienstverleningsprojecten waarin studenten betrokken worden, inkomende stafmobiliteit, international classrooms, skypen met studenten/docenten uit partnerinstellingen, inspirerende internationale voorbeelden of internationale bronnen in het studiemateriaal, getuigenissen door medestudenten en medewerkers over internationale ervaringen, enz.

4.3.5 Begeleidingsvormen

Het verwerven van internationale en interculturele competenties dient goed begeleid te worden. Het is bijvoorbeeld niet omdat een student naar het buitenland ging of hier thuis meewerkte aan een intercultureel project dat hij minder onderhevig is aan vooroordelen. Soms integendeel. Dergelijke leerkanalen worden in de Arteveldehogeschool omkaderd door **coaching** waarbij studenten zowel voorafgaand als na de interculturele ervaring met elkaar en met docenten hun referentiekaders, gedachten en handelingen kunnen delen en aftoetsen.

4.3.6 Evaluatievormen

Internationale competenties kunnen op diverse manieren getoetst worden en worden op een eenduidige en internationaal uitwisselbare manier gequoteerd. We verwijzen naar de beleidsnota's 'toetsbeleid aan de Arteveldehogeschool'^{ix} en 'beoordelingskader aan de Arteveldehogeschool'^x.

Algemeen stellen we dat internationale en interculturele competenties tijd nemen om verworven te worden en adviseren we een **procesmatige aanpak**.

4.4 Via onderzoek

Ook in het praktijkgericht onderzoek is kennis universeel en zijn uitdagingen in werkveld en praktijk analoog in internationale context. Internationalisering van onderzoek slaat niet enkel op internationale contacten tussen docenten/onderzoekers en studenten, maar ook op mobiliteit van kennis en data. Onderzoek gebeurt in grote mate internationaal, in Europese en wereldwijde consortia tussen kennisinstellingen, bedrijven en social profit organisaties. Die internationale onderzoeksdynamiek wordt niet alleen ondersteund en gefaciliteerd door grote transnationale geldstromen voor onderzoek, maar is ook noodzakelijk om “common wicked societal problems” te analyseren.

Internationalisering van onderzoek is een pijler in het strategisch instellingsplan van de Arteveldehogeschool. Het laat toe om lokaal opgebouwde skills en expertise in te zetten voor de aanpak van grensoverschrijdende vraagstukken en om expertise, data en inzichten internationaal uit te wisselen en te verbinden. We brengen zo ook mondiale diversiteit en nieuwe kennis binnen in de hogeschool, en we onderbouwen de nexus met onderwijs door interculturele inzichten en ervaringen te integreren in het aanbod voor studenten. De internationale dimensie van onderzoek is gekoppeld aan het wezen van de activiteit zelf, nl. nieuwe kennis genereren door deskundigen die elkaar wereldwijd ontmoeten om tot het beste resultaat te komen.

Daartoe moeten internationale actoren en partners weten waarvoor de Arteveldehogeschool staat, moeten zij vlot hun weg vinden naar de expertise van onze medewerkers en deze graag betrekken bij de uitdagingen die zij wensen aan te gaan. Omgekeerd moet de Arteveldehogeschool haar partners in het buitenland kennen, pro-actief opportuniteiten voor onderzoek voorkent. Co-creatie kan in internationaal onderzoek ook echt letterlijk genomen worden: onderzoek genereert altijd nieuwe kennis, in dit geval door samenwerking over grenzen heen.

Internationalisering van onderzoek kan op verschillende manieren.

4.4.1 . Kennisdeling

Kennisdeling is een cruciale voorwaarde om internationalisering van onderzoek te ondersteunen. Dat begint bij de interne kennisdeling: aangezien vele docenten bij internationalisering betrokken zijn moet er een optimale communicatie en informatiedoorstroom zijn over onderzoek binnen de opleidingen en de hogeschool. De belangrijkste informatiestromen gaan hier over welke onderzoeken lopen in de opleiding en de hogeschool, wie welke expertise heeft binnen de hogeschool, en wie betrokken is bij lopend onderzoek.

Maar ook de externe kennisverwerving en –deling is belangrijk. Internationale (potentiële) partners moeten gekend zijn op vlak van aanwezige expertise, track record in onderzoek, visie op onderzoek. Het is dus ook belangrijk dat intern aanwezige kennis over internationale partners op een structurele en systematische manier verzameld en gedeeld wordt. De opdrachthouders internationalisering en onderzoek zijn hier sleutelfiguren.

4.4.2. Benchmarking

Benchmarking met andere hogescholen, waaronder natuurlijk ook buitenlandse, heeft een dubbel resultaat. Kennisinstellingen kunnen leren van elkaar op vlak van beleid en organisatie van internationaal onderzoek. Maar daarnaast leren instellingen elkaars expertise grondig kennen en kunnen daaruit samenwerkingen rond onderzoek voortvloeien. Het is belangrijk om benchmarkpartners strategisch te kiezen.

4.4.3. Samen onderzoek doen

In internationaal samenwerkingsverband aan onderzoek doen is de meest directe en intensieve vorm van internationalisering van onderzoek. Dit kan op drie manieren. Een eerste manier is via cofinanciering, waarbij de hogeschool met PWO-middelen een deel van de middelen inbrengt, en de internationale partner(s) een evenredig deel. Op die manier werken twee of meer internationale partners aan een gezamenlijk onderzoek. De tweede manier bestaat in het participeren in een internationaal consortium dat extern middelen werft, in de meeste gevallen is dat onderzoeksfinanciering bij de EU. De derde manier is een tussenvorm, waarbij de hogeschool met PWO-middelen bijdraagt tot het gedeelte cofinanciering dat bij sommige externe financieringskanalen gevraagd wordt.

Actief participeren in internationaal onderzoek is enorm verrijkend en draagt op een fundamentele manier bij tot capacity building. Het vergt wel een grote investering die we alleen door co-creatie tussen alle interne betrokkenen (diensten en opleidingen) kunnen realiseren.

4.4.4. Samen kennis valoriseren

Geen praktijkgericht onderzoek zonder valorisatie van kennis. Valorisatie staat voor alle mogelijke vormen van ontsluiting van expertise: door publicaties, communicatie, kennisdeling, verwerken van onderzoek in onderwijsinhouden en –praktijken, initiatieven van dienstverlening voor werkveld en samenleving, ... Vele vormen van valorisatie lenen zich uitstekend voor internationale samenwerking. De meest laagdrempelige vormen van internationaal samenwerken rond valorisatie bestaat in het samen publiceren en het uitwisselen van expertise en kennis. Dat kan als vervolg op gezamenlijk onderzoek, maar dat hoeft niet. Gemeenschappelijke interesses en expertise zijn een voldoende basis om in valorisatie samen te werken.

4.4.5. Internationaal netwerken

Goede internationale relaties zijn de hoeksteen van internationalisering van onderzoek. De sterkste internationale consortia zijn gebouwd rond partners die elkaar voordien al kenden. Het komt er dus op aan de al bestaande strategische relaties van opleidingen en diensten pro-actief aan te spreken en te exploreren voor onderzoeksopportunities. Bezoeken aan buitenlandse partners in het kader van internationale stages, benchmarking activiteiten, internationale weken in de hogeschool, participatie aan internationale congressen, ... zijn allemaal gelegenheden waar de opportuniteit voor gezamenlijk onderzoek verkend kunnen worden.

Het is dan ook zeer interessant voor opleidingen en docenten om actief te zijn in internationale netwerken of verenigingen. Een actief lidmaatschap van dergelijke netwerken zijn investeringen in contacten en relaties.

4.5 Via maatschappelijke dienstverlening

De hogeschool heeft een maatschappelijke opdracht te vervullen lokaal en wereldwijd. De wereld laat zich kenmerken door diversiteit, globalisering, digitalisering en ecologische uitdagingen. De structurele partnerschappen met lokale en internationale partners helpen de hogeschool, de opleidingen, de docenten, medewerkers en studenten **om maatschappelijk engagement** op te nemen. De ambitie is om studenten en medewerkers steeds meer in te schakelen in allerlei community service learning en projecten dichtbij en wereldwijd. Verder zetten wij ook in op het aantrekken van medewerkers uit de hele wereld om via kortdurende vormingsinitiatieven te leren van elkaar en aan wederzijdse capacity building te doen.

4.6 Via kwaliteitszorg

Internationalisering versterkt de kwaliteitszorg van de Arteveldehogeschool via internationale benchmarkingsactiviteiten. **Internationale benchmarking** is een reflectief en systematisch proces. De ambitie is dat de hogeschool in haar geheel, elke opleiding en elke dienst haar kenmerken, methoden, prestaties, uitkomsten in een veilige leeromgeving vergelijkt met vergelijkbare kenmerken, methoden, prestaties, uitkomsten van internationale vergelijkbare kennisinstellingen en via deze weg op zoek te gaan naar 'best practices' om het functioneren van de eigen organisatie continu te verbeteren. Bij de vergelijking vormen de kernprocessen (onderwijs, onderzoek en dienstverlening), maar ook de randvoorwaardelijke en ondersteunende processen (zoals financiën, HRM, ICT,..) de scope. Dit vergelijkingsproces is cyclisch en heeft een lange termijnfocus in het kader van de strategische ontwikkeling van de organisatie. De samenwerking tussen organisaties in het vergelijkingsproces leidt tot wederzijdse implementatie van goede werkpraktijken.

4.7 Via een kwaliteitsvol en duurzaam internationaal netwerk

Partners in het internationale netwerk kunnen onderzoeksinstituten, hoger onderwijsinstellingen, middenveldorganisaties en bedrijven zijn. De hogeschool en haar opleidingen maken bewuste keuzes om dit netwerk te houden. Hoger onderwijsinstellingen in het buitenland spelen een belangrijke rol. Samen werken ze aan het opleiden van hun studenten in deze internationale context.

Arteveldebreed investeert de hogeschool in de uitbouw van partnerschappen met niet-Europese hoger onderwijsinstellingen en stagepartners. Al koploper in het aantal Erasmusmobiliteiten kijkt de hogeschool verder dan de gekende Europese mobiliteitsprogramma's en creëert zij ook **mondiaal** een kwaliteitsvol aanbod.

Met sommige partners zal op verschillende domeinen tegelijkertijd en vanuit verschillende opleidingen en diensten samengewerkt zal worden. Deze partnerschappen krijgen dan een strategisch karakter omdat ze een uniek zijn in het realiseren van de strategische doelen. De Arteveldehogeschool krijgt op op haar beurt dan een belangrijke rol in de realisatie van de ambities van de partnerinstelling. Deze partners worden erkend in hun strategisch partnerschap door deelname aan een internationale adviesraad die mee richting kan geven aan de visie en het beleid van de Arteveldehogeschool. Dergelijke strategische partnerschappen binnen Europa en wereldwijd worden kenbaar gemaakt. De Arteveldehogeschool **profileert** zich hiermee ook als een hogeschool met een sterke internationale mindset.

5. Samengevat

Internationalisering is voor de Arteveldehogeschool geen doel op zich, maar wel een hefboom om haar onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening innovatiever en kwaliteitsvoller te maken, en haar organisatie te versterken via benchmarking en profilering. Het ontwikkelen van mobiele geesten, wereldburgers, die diverse standpunten/gezichtshoeken kunnen innemen om de complexe maatschappelijke uitdagingen in respect voor de medemens en de planeet te kunnen oplossen staat voor ons centraal. “ 33% mobile students en 100% mobile minds.”

ⁱ De Wit et al. (2015). *European Parliament Study*. Geraadpleegd op 3 mei 2016 via

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540370/IPOL_STU\(2015\)540370_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540370/IPOL_STU(2015)540370_EN.pdf)

ⁱⁱ VLOR. (2012). *Uitdagingen voor het Vlaamse Hoger Onderwijs in de 21ste eeuw* [advies]. Geraadpleegd op 2 juni 2016 via <http://www.vlor.be/advies/uitdagingen-voor-het-vlaamse-hoger-onderwijs-de-21ste-eeuw>

ⁱⁱⁱ CIGE Model for Comprehensive Internationalization. [Website]. (2016). Geraadpleegd op 2 juni 2016 via <http://www.acenet.edu/news-room/Pages/CIGE-Model-for-Comprehensive-Internationalization.aspx>

^{iv} Icoms [Website]. (2016). Geraadpleegd op 2 juni 2016 via

[http://www.internationalecompetenties.be/nl/icom/.](http://www.internationalecompetenties.be/nl/icom/)

^v Dienst Onderwijsontwikkeling & Internationalisering. (2016). *Beleidsnota 21st century curriculum*

[Onuitgegeven intern document]. Gent: Arteveldehogeschool

^{vi} Dienst Onderwijsontwikkeling & Internationalisering. (2016). [Onuitgegeven intern document]. Quicksheet Gezamenlijk opleiden, Samen meer-waarde creëren? Gent: Arteveldehogeschool.

^{vii} Departement Onderwijs. (2013). *Brains on the move. Actieplan mobiliteit 2013*. Geraadpleegd op 2 juni 2016 via <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/beleid/ActieplanMobiliteit/actieplan2013.pdf>

^{viii} Beelen, J. and Jones, E. (2015) *Redefining Internationalisation at Home*: In: Curaj, A. et al. eds. *The European Higher Education Area: Between critical reflections and future policies*. Springer.

^{ix} Dienst Onderwijsontwikkeling & Internationalisering. (2016). [Onuitgegeven intern document]. *Toetsbeleid aan de Arteveldehogeschool*. Gent: Arteveldehogeschool.

^x Dienst Onderwijsontwikkeling & Internationalisering. (2016). [Onuitgegeven intern document]. Beoordelingskader aan de Arteveldehogeschool. Gent: Arteveldehogeschool